

Fins a la darrere mata hi ha conills: notes sobre la supervivència de la caça a Mallorca en un context crític

Antoni Xavier COLOM¹

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Consell de
Mallorca

■ Departament de
Desenvolupament Local

Colom, A.X. 2019. Fins a la darrere mata hi ha conills: notes sobre la supervivència de la caça a Mallorca en un context crític. In: Pons, G.X., Barceló, A., Muñoz, M., del Valle, L. i Seguí, B. (editors). Recerca i gestió dins l'àmbit cinegètic. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 28: 133-143. ISBN 978-84-09-11001-8.

La caça tradicionalment va anar lligada als usos agroforestals. La caiguda dels tres pilars que sustentaven la societat agrària (espai, producció i coneixement pagès) i la substitució d'aquest model pel d'una societat urbana global, col·loquen la caça en un lloc no d'hegemonia sinó de retrocés. La caça tradicional és un ús matriu estructurant de l'ecosistema agro forestal illenc, que pateix els processos de substitució d'usos i valors. En espais tradicionalment cinegètics i en especial en espais protegits s'ha produït l'eliminació d'aquest ús, sense fonament ni previsió de conseqüències, en base a una determinada cultura político-tècnica de la protecció del medi ecogentrificadora. Es fa un recorregut pels diversos moviments socials que al llarg dels darrers 40 anys han propiciat que la caça passi d'una posició d'acceptació social al qüestionament permanent, sense una adequada reacció des del sector de la caça. S'apunta la necessitat d'una anàlisi estratègica de la situació i donant valor al diàleg i a la unitat del col·lectiu, es fan algunes aportacions per plantejar una reacció de futur per millorar la situació actual.

Paraules clau: usos agroforestals, caça tradicional, anti caça, caça sense mort, eco-gentrificació, rururbanització, usos matrius, quilòmetre zero.

UP TO THE REAR MASTIC THERE ARE RABBITS: NOTES ABOUT THE SURVIVAL OF HUNTING IN MALLORCA IN A CRITICAL CONTEXT. Traditional hunting used to be linked to agro-forestry uses. The fall of the three pillars upon which the agrarian society was built (space, production and farmer knowledge), and the replacement of this model by that of a global urban society, place hunting in a position not of hegemony, but of regression. Traditional hunting is a matrix use which organises the island agro-forestry ecosystem, and which is undergoing a substitution process of uses and values. In traditional hunting areas, and specially in protected areas, this use has been removed, unfoundedly and without a prediction of consequences, based on a certain political and technical culture of the environment protection. Along the last forty years, and due to the contribution of a variety of social movements, hunting has gone from a position of social approval to continuous questioning, without a proper reaction from the hunting sector. It is suggested the need for a strategic analysis of the status of the issue, placing value in dialogue and the collective unity. Some contributions are made in order to improve the current situation.

Keys words: agro-forestry uses, traditional hunting, anti-hunting, no-kill hunting, eco-gentrification, rururbanization, matrix use, zero-mile.

¹ Secretari de l'Associació de Caçadors de Cabrits amb Cans i Llaç; colomnic@gmail.com

Introducció

Repàs el programa de la II Jornada tècnica de recerca i gestió a l'àmbit cinegètic i es fa evident el criteri de qualitat tècnica que sustenta la selecció de les ponències que copsen els esforços per entendre i millorar la caça a Mallorca. Em ve al cap la imatge d'una guarda de cusses eivissenques, cadascuna amb una aportació diferent al conjunt, que és la millora de la caça.

He de dir que la meva contribució romp els motllos, perquè no som ni un investigador, ni una autoritat en la matèria. Si haguéssim de trobar una altra imatge vendria a ser la d'un canet bord, que a la seva peculiar manera provarà també de sumar amb la contribució d'aquest text, que amb les escasses habilitats que tenc per a aquesta feina de fer escrits tècnics, només pot ser de punyida.

Vull començar amb un agraïment als que han confiat que un caçador qualsevol també tenguí espai al programa d'aquest encontre important.

No veng a parlar dels conills ni de les perdius, ni tan sols dels tords o les cabres que m'han donat moltes hores de vida. Veng a donar la meva visió parcial i subjectiva, tan bona com la de qualsevol altre, sobre nosaltres els caçadors, el món que ens toca viure i el futur de la caça, aquí a Mallorca.

Els que ja tenim una edat hem vist com en 40 o 50 anys la truita s'ha capgirat i hem passat de la cara positiva a la cara negativa de l'opinió pública, de ser ben considerats a ser presumptes delinqüents, del prestigi a l'ocultació.

Aquest canvi propiciat per noves maneres d'entendre el món ens ha deixat perplexos, incapaços d'articular un relat sobre el que ens passa en aquests moments, amb dificultats per defensar posicions que no havíem d'haver perdut mai, sense un discurs sòlid i integrador que ens ajudi a enfrontar junts el futur, embullats dins l'armall fressós de les noves tecnologies, molt fràgils davant el populisme polític i amb l'armari ple d'actituds per renovar ...

Però ens hem de refer i amb imaginació i treballant plegats hem de posar les bases del futur de la caça. A continuació vos cont com veig aquest recorregut esperançador .

Com deien els nostres vells quan la cosa no anava gaire bé, però se podia comprendre...fins a la darrere mata hi ha conills!

D'on venim: l'aliança tradicional caça- usos agroforestals

Caça i medi rural en un paisatge com el nostre sempre havien anat agafats de la mà. Dels usos possibles del medi natural illenc, 100% antropitzat, l'agroforestal ha estat el més complementari amb l'activitat cinegètica: les combinacions de cultius, el tipus de maneig que se'n feia, la gestió ramadera i forestal tradicional,... tengueren com a resultat la biodiversitat necessària per a què la caça anàs endavant.

Els usos constructius i els turístics han reduït dràsticament l'espai cinegètic i tots tenim records inequívocs d'haver caçat a llocs ara convertits en urbanitzacions.

Temps enrere mitjançant la caça es controlaven les poblacions salvatges (els tords, els conills, les cabres,...) que competien amb els pagesos per consumir collites i altres recursos i gràcies a aquesta activitat la pagesia incorporava amb un cost baix una proteïna de qualitat necessària, a la dieta mediterrània, que era gairebé vegetariana. Fins i tot hi ha hagut fins fa 40 anys caçadors professionals (llossers, ...) durant les temporades a les quals l'abundància de caça ho permetia.

En aquest context de benefici recíproc entre pagesia i caça és on situam al llarg de segles i mil·lennis, el desenvolupament de les arts tradicionals selectives de caça reconegudes a la normativa autonòmica vigent, concretament a l'art. 35 de la Llei 6/2006 de 12 d'abril, balear de caça i pesca fluvial, que en proposa la seva preservació i promoció. Totes aquestes arts juntament amb altres maneres de caçar, feien possible la supervivència o si més no, la millora de la dieta alimentària d'una part important de la població rural. Algunes d'elles són gairebé úniques al món, podríem dir-ne endèmiques. La seva pràctica -per bé i per mal- no està influïda pels grans lobbys del món cinegètic (l'armamentístic, el de les municions, la caça comercial...) i tot i que els materials han millorat, els seus ormejos i elements (cans,...) se subministren o es troben al nostre entorn.

Gràcies a una política sensible amb aquestes modalitats del Servei de Caça del Consell de Mallorca i la feina d'algunes associacions, tenim avui un ventall de pràctiques cinegètiques, la diversitat de les quals ens ha de ser molt útil per plantejar el futur .

El mecanisme de substitució de la societat rural

En el darrer mig segle no és només la caça que ha perdut posicions a Mallorca. La societat rural de la que n'era part ha vist com s'esmicolaven els tres pilars que la sustentaven: l'espai agroforestal , el pes específic de l'activitat econòmica que generava i el coneixement pagès.

L'espai agroforestal ha mencabat, a poc a poc, sense poder resistir les envestides d'un model de desenvolupament basat en la depredació del medi per part del sector constructiu i l'hoteler, en un context de progressiva globalització. A les Balears, a partir dels anys seixanta, ha desaparegut una part important de l'espai agroforestal al ritme trepidant d'una hectàrea per dia, segons explica Jaume Adrover, de l'organització Terraferida, al documental *Overbooking* dirigit per Àlex Discórides i estrenat a 2019.

Tot l'espai s'ha transformat en 50 anys: les marines s'han construït, l'interior s'ha poblat de casetes i segones residències, s'han perdut zones agràries productives, l'aigua dolça escasseja a molts de llocs, la muntanya marjada que era aprofitada pels humans és envaïda pel pinar, es parcel·len finques per fer-hi grans xalets, els boscs no interessien. Davant aquesta potència transformadora, alguns indrets que es conservaven com en altre temps o tenien valors naturals singulars han estat adquirits per les administracions públiques de l'Estat o de les Balears per constituir-se com a parcs naturals, finques públiques, zones de protecció,...

Però tant la interacció de les poblacions urbanes que han envaït el medi rural, com l'allau de milions de turistes a tot l'espai de l'illa, tant a l'interior com a la costa, s'ha fet donant l'esquena a la pagesia, el que ha impossibilitat que aquests fluxos fossin els impulsors del sosteniment econòmic del sector primari.

Vénen cada any milions de visitants que no compren productes locals perquè no hi ha una estructura de comercialització – i de vegades fins i tot de producció- amb la complicitat del sector turístic o comercial, mentre que la terra només té valor si s'hi pot construir. La població ocupada al sector primari segons l'EPA (enquesta de població activa) de l'any 2017 és del 1'04%, el nombre i volum de les explotacions ramaderes és de mínims, els preus d'alguns productes com el de l'ametla és el mateix de fa 20 anys...

La societat rural que durant generacions i generacions (moltes de les quals visqueren necessitats i sobrevisqueren gràcies a una gestió acuradíssima dels recursos disponibles) ha definit, d'una banda, l'espai natural d'aquesta illa i, de l'altra, la cultura tradicional i el patrimoni etnològic de Mallorca -que és també la nostra particular manera de sobreviure i

d'entendre el món- gairebé ha desaparegut com a conseqüència de la pèrdua de rendibilitat del sector primari que la sostenia. L'any 2017, segons l'EPA, el sector primari contribuïa al PIB (producte interior brut) illenc amb un 0'53%.

Una derivada que s'ha d'associar a la pèrdua de la rendibilitat és la immediata caiguda del prestigi social de la pagesia i el valor del coneixement que durant els segles havia acumulat la gent del camp sobre les relacions amb el medi.

La gestió agrària tradicional va ser substituïda progressivament en el segle XX per una agricultura insostenible des d'un punt de vista del medi ambient, basada en el petroli i en els interessos de la indústria química, impulsada a partir dels sabers tècnics de titulats que malauradament necessitaven acorar el saber pagès en lloc d'entendre'l i aprofitar-lo.

Tot allò que durant generacions havien constituït les bones pràctiques pageses passaven a estar prohibides, es limitava o se substituïen per unes altres pràctiques sense unes anàlisis comparatives rigoroses dels guanys que se n'obtenien a mig i llarg termini. Hem perdut la gestió del foc a les finques i tenim incendis incontrolables, deixarem de fer formiguers i ha hagut d'arribar l'agricultura ecològica per entendre els seus beneficis, hem perdut varietats locals adaptades i hem de comprar la llavor cara i que dóna fruits eixorcs, hem arribat a entendre que els fems de les basses casolanes que es feien en un racó del corral devora la soll i que tot plegat semblava una brutor és el que ara s'usa com a compost, s'han contaminat aqüífers per l'acumulació de nitrats i tenim pobles on els infants no poden beure aigua de l'aixeta, i podem continuar amb una llista d'exemples com aquests.

El corpus de pràctiques i raonaments pagesos adaptats al medi que hem perdut o som a punt de fer-ho, és una part de la nostra riquesa immaterial com a poble i com a país, malgrat no en siguem ben conscients. I per contra, avui creiem que sap més un infant de 9 anys amb un mòbil i internet que un pagès o una pagesa de 80 anys. El que saben ha perdut valor, el seu tresor no interessa gaire a la gent.

En resum podem dir que la substitució afecta als diferents eixos vists: al suport físic (l'espai agroforestal rururbanitzat), als usos que responen als nous condicionants econòmics, a la substitució d'un corpus de sabers pagesos per uns altres de suposada infalibilitat tècnica. I arriba al canvi de valors el que li dóna un abast i subtileza que supera la dels altres eixos.

Usos matrius contra la substitució

El problema no és sols que s'hagi transformat radicalment l'espai físic amb l'obertura de vials o construcció d'hotels, apartaments o cases. Que la producció agrària estigui en crisi o que sabers de curt cycle substitueixen el saber pagès de llarg recorregut, són avui en dia un fet ben palès.

De poc ençà hem conegut la paraula gentrificació aplicada a l'espai urbà i que serveix per anomenar l'expulsió d'usos i col·lectius d'habitants per la pressió immobiliària o turística dels llocs on tradicionalment estaven implantats, i que ha generat com a contrapunt la necessitat de regular enèrgicament el lloguer turístic.

Hem après aquesta paraula d'entitats com el GOB –Grup d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa de Balears- a qui ara els hem manllevat les ulleres per veure la gentrificació. En lloc de mirar cap als nuclis urbans hem mirat a fora vila i hem quedat astorats: el problema de l'espai agroforestal mallorquí -el que encara en queda- és que a més de sofrir un evident procés de rururbanització, la conseqüència d'aquest és un procés de gentrificació que on és més ferotge és en l'aspecte de la substitució dels valors i els usos tradicionals. Fins i tot en

espais que pel seu altíssim nivell de protecció no reben la pressió residencial que sol determinar l'esmentada urbanització de l'espai rural (rururbanització), concepte aplicat i estudiat per Sebastià Binimelis, es produeix aquesta substitució d'usos i valors.

La qüestió de la transformació dels usos al medi rural, a cavall entre la geografia rural i l'urbanisme, entre l'ecologia i la política, és un assumpte punyent en el nostre context insular on no tot-hom en té encara una consciència clara.

Això ha permès que, en base a pressions subtils o per simple voluntat de determinats lobbys, per a la gestió dels espais s'hagi deixat de pensar en la prioritat dels usos tradicionals que per la seva indubtable capacitat de creació i conservació de l'espai agroforestal únic, els anomenarem **usos matrius**. També ha propiciat que es substituïxin de *facto o de iure* per uns altres, l'efecte dels quals encara està per veure on ens durà.

En línia amb el que plantejам, tot i que en un altre àmbit de la protecció, alguns informes recents de la Comissió de Patrimoni del Consell de Mallorca, ja apunten a la preservació dels usos que conformaren originalment els béns o entorns patrimonials que s'han de protegir, com a criteri d'actuació de preservació actual.

Aquest fenomen de substitució d'usos i valors al que ens referim -que pot ser no es copsa exactament amb el terme gentrificació, imposat per una societat urbana globalitzada, no suposa en un primer moment una modificació de l'espai físic, cosa que li confereix un perill enorme quan s'acompanya del corrent *urbanita* d'eliminar determinats usos matrius de manera "preventiva", és a dir, sense una valoració seriosa. Els usos tradicionals suposen equilibris i dinàmiques que condicionen l'agroecosistema i quan es propicia la seva desaparició, habitualment no es té present les conseqüències.

Afecta tant a espais privats com públics, petits o grans. En molts de casos la suposada bondat ecològica de l'abandó dels terrenys a les forces naturals dóna sentit al canvi de model, sense observar per exemple la pèrdua immediata de la biodiversitat o l'increment del risc d'incendi que aquesta pràctica habitual comporta i que tendria efectes irreversibles en molts d'aquests espais amb importants valors naturals. Recordem que amb una bengala d'una embarcació prengué l'illa de l'Espalmador com, també, podria prendre Cabrera o la Dragonera.

Paradoxalment és en els espais preservats de les finques públiques i altres espais naturals on la substitució gentrificadora, amb embolcall eco, dels usos matrius es manifesta d'una forma més perversa ja que gràcies al seu caràcter d'aparadors públics privilegiats, la substitució d'usos adquireix el valor simbòlic de precepte o model general. A la llum d'aquest mecanisme, incapaç d'entendre el lligam entre la caça que feim i el medi on vivim, el missatge que la societat incorpora finalment és: *que no es pugui caçar, deu ser bo*. El que no es fa públic és que l'endemà de treure els caçadors defora es preparen els contractes amb doblers públics per als serveis de control de la fauna: una manera eufemística de dir que pagam entre tots per allò que es podria fer de franc, km 0, si es tengués present a les associacions de caçadors.

Fa unes dècades que el ventall d'activitats tradicionals associades a la gestió de l'espai rural ha quasi desaparegut en els plans de gestió (quan existeixen) de moltes finques públiques i illes protegides. Es parla de tancaments, d'accessos,... però no d'una gestió amb prioritat d'usos matrius adaptats a l'espai rural en concret. Els espais públics protegits no s'entenen amb la pagesia que les va parir.

La gran paradoxa del proteccionisme eco

Resulta, doncs, que en nom d'una determinada gestió de l'ecologisme, la conservació del medi natural que s'ha preservat durant segles gràcies a un model de gestió tradicional al

100% km 0, suposa l'eliminació dels valors, el coneixement i les pràctiques culturals tradicionals matris d'aquest mateix model que ha configurat el paisatge que volem preservar. És el món a l'inrevés. Aquest model nouvingut, però hegemònic i inspirador de la conservació de l'espai natural pretén, en una comparació grollera, que per restaurar un edifici de gran valor li llevem els fonaments, les bigues i les parets: allò que l'estructura i l'identifica.

Darrere aquesta ruptura amb els valors, el coneixement i les pràctiques culturals tradicionals matris, ha vengut la pèrdua del caràcter cinegètic d'aquests terrenys quan s'alinearen els astres tècnics i polítics de l'eco-gentrificació.

Si en alguna de les línies anteriors ens referíem a un determinat saber tècnic, com un dels factors impulsors d'aquest mecanisme de substitució, convé fer un repàs a d'altres elements que han contribuït al llarg dels anys a sedimentar en la consciència col·lectiva la justificació d'aquest canvi de valors, coneixements i pràctiques que a la fi desplaça la caça, però no només a la caça i alhora la situa en el costat obscur.

El recorregut de l'anti caça

En 50 anys els caçadors illencs (i no illencs) hem passat de ser un grup social no conflictuant, a veure com augmenta una activa massa crítica contrària a aquesta pràctica.

Ben segur que allò que hem exposat en els paràgrafs anteriors ajuda a explicar aquest gir, però també hi ha influït i molt, els successius moviments socials que han escampat el seu discurs anti caça fins a fer-lo natural. Uns per raons locals i altres per raons planetàries, som davant corrents d'opinió que no s'han erigit com a tan sols anti-caça però que hi han exercit.

Als anys 70 i quan s'escalfaven els motors de la transició política, a molts dels territoris de l'estat espanyol començaren a consolidar-se grups actius i organitzats en defensa de la natura.

Els governants com Manuel Fraga Iribarne, ministre de *Información y Turismo* el que promovien era el desenvolupament sense mirament. Davant les primeres evidències que el desenvolupament sense límits del tardo-franquisme, començava a passar factura al medi natural, aquestes primeres entitats ecologistes començaren a plantar cara a determinats abusos comesos o per cometre.

A Mallorca el GOB, fundat l'any 1973, és, sens dubte, el referent i tot i que començà com a grup ornitològic, ben aviat va emprendre la lluita contra la destrucció del paisatge: recordem la defensa de l'Albufera de Mallorca, quan a Alcúdia o Muro els hotels i les urbanitzacions l'assetjaven.

També record perfectament aquell pòster d'estètica exquisida titulat *Deixeu-los viure*, on hi apareixia un ropitet mort en un garbell, obra de la sensibilitat del pintor John Ulbricht amb el que el GOB féu una important campanya per conscienciar de la matança de ropits i en general d'insectívors i per extensió d'ocells asfixiats en aquells ormejos tradicionals no selectius. També record com el fet de penjar un d'aquells cartells al cafè tradicional de Can Biel a Valldemossa, devers l'any 79, va suposar una provocació per als caçadors locals allà congregats, que va estar a punt d'acabar a males.

Havia nascut un moviment social que es revelava contra l'hegemonia dels caçadors i pressionava de llavors ençà per limitar la caça, que aspirava a la protecció total dels ocells. Aconseguiren gràcies a la seva preparació, base social, organització i capacitat comunicativa arribar als joves amb inquietud naturalista i varen ser l'escola de successives

generacions de gestors que farien fortuna en una administració mediambiental que es fornia en paral·lel a la consciència mediambiental de la societat. I on hi impregnaria el plomissó, que avui en dia encara hi ha en aquells despaxos.

El GOB va entrar a les institucions del món de la caça (Consell de Caça) on encara ara hi participa de manera estable, fent contribucions des de la seva perspectiva.

Els anys 80 i 90 varen ser la descoberta dels grans moviments ecologistes planetaris, alguns d'ells com Greenpeace, amb el líder mallorquí, Xavier Pastor. Descobrírem que vivíem en un planeta ferit per la mà dels humans i que eren imprescindibles grans gestos al món per revertir la situació (reducció emissions CO₂..). L'ecologisme planetari es va concretar en l'àmbit de la política, en els partits verds que començaren a apuntar cap a la caça com una activitat mancada de sentit i contrària al medi natural. Pensaven en global i actuaven en local, i sense massa raons les finques públiques del Govern de les Illes Balears s'anaren transformant en la figura de *refugi de caça* i al 2017 les del Consell de Mallorca. La eco-gentrificació eliminava la caça tradicional inoqua i sostenible que es feia en aquells espais per les poblacions locals km 0 que sempre l'havia practicada i era permissiva amb nous usos com l'activitat esportiva sense límits, els controls de fauna massius amb arma de foc no selectius, la massificació sense gestió, o altres igualment agressius i sense cap valor repositiu amb el medi. A les finques públiques només hi podien caçar (és a dir gestionar poblacions animals) amb arma de foc, personal amb nòmina pública o subcontractats habilitats per al control d'espècies que els caçadors i pagesos km 0 havien fet de franc fins llavors. Mentre les finques públiques perdien la qualificació raonable de "Caça Controlada", els ajuntaments mantenien la qualificació de "Vedats de Caça" a les finques públiques municipals, que permet una activitat cinegètica compatible amb l'ús públic, com és el cas per exemple, de la Comuna de Bunyola, on no hi hagi hagut cap problema ni un.

Al segle XXI, les onades de pensament crític amb la caça que aparegueren al darrer quart del segle passat, continuen en actiu: durant l'hivern 2018-2019 el GOB demanava la supressió de la caça tradicional als colls de la finca pública de Son Real, Santa Margalida, sense entendre el potencial gentrificador de les seves proclames.

Però en els darrers 10 anys ha pres molta força el moviment animalista, que ha nascut a l'àmbit anglosaxó, i d'allà s'estén pel món globalitzat per denunciar les relacions de domini dels humans cap als animals, que els confereix un nivell de consciència i sensibilitat que els fa subjectes de drets.

Les persones animalistes amb les seves accions no parlen de la protecció del paisatge proper, ni de salvar el planeta -tot i que són discursos que també incorporen-. Tracten en primera persona, normalment, a partir de l'experiència urbanita de la seva relació amb els animals i en aquest discurs vivencial, la caça sense matisos, torna a ser una pràctica antagònica i els caçadors poden arribar a ser considerats depredadors sense escrúpols.

La irrupció d'aquest moviment suposa un canvi en el panorama: els partits que encara eren verds sembla que no ho són abastament per agombolar aquests votants hipercrítics amb l'*status quo* polític i social, de fet el GOB ha moderat el seu discurs agressiu d'eradició de la cabra mallorquina salvatge amb arma de foc, que defensava de la mà de funcionaris, enginyers forestals i botànics fins fa pocs anys, per poder ser atractiu a aquesta nova sensibilitat.

Tot i l'empenta del moviment animalista, en aquests moments no vivim a Mallorca l'enfrontament entre animalistes i caçadors de la manera virulenta que ho fan a altres indrets de l'estat espanyol i que en l'àmbit polític aglutina el partit polític PACMA, que exerceix una batalla legal a moltes comunitats autònomes per prohibir la caça.

Una part de l'animalisme, incorpora una visió amb referents urbans que s'alinea com una nova força del mecanisme de substitució que hem descrit al llarg d'aquest escrit.

En resum, la caça en aquests darrers 45 anys ha passat de ser una pràctica no qüestionada i valorada per la seva utilitat social, a ser atacada constantment i estar en permanent estat de pèrdua.

La necessària autocrítica

Si fins ara hem cercat la culpa on és més bona de cercar, és a dir fora de la caça, a continuació farem la introspecció necessària per saber a partir del món de la caça, quins són els elements que han facilitat la situació i quins en permetran superar-la.

L'individualisme secular de moltes pràctiques de caça, l'immediatisme com a plantejament permanent dels caçadors i l'envelliment del col·lectiu, determinen un substrat sobre el qual es fa complicat construir respostes estratègiques de futur als problemes que tenim.

Si valoram com a negatiu el canvi de percepció de la caça i els caçadors que hem viscut aquestes darreres dècades, hem d'afegir que el moviment associatiu i els serveis que li han fet costat no han estat gaire a l'alçada dels canvis en el temps que ens ha tocat viure; malgrat tot, coneixem persones i equips que ho han fet tan bé com han sabut.

No basta amb gestionar milers de pòlisses d'assegurança, participar dels espais que l'administració ofereix i recollir els guanys corporatius que com a federació o associació s'han obtingut dels i per als associats. No n'hi ha prou de tramitar una ordre de vedes, tenir una guarderia activa i finançar projectes d'associacions de caçadors.

Cada associació i cada consell de caça territorial hauria de fer la seva anàlisi tipus DAFO, per atacar les dificultats i amenaces a través de l'aprofitament de les fortaleses i les oportunitats, el que definiria un recorregut estratègic per fer de la caça una activitat sostenible. Nosaltres que estam avesats a fer plans tècnics de caça dels vedats per assegurar la seva sostenibilitat, hem de ser capaços de no escatimar el temps necessari per analitzar i planificar, no per a criticar.

Reaccionem plegats amb idees i valors

Vegem a continuació alguns dels punts que al meu parer hauria d'incorporar un plantejament que aspiri a millorar la situació de la caça i que he pogut compartir aquests darrers anys amb companys de diverses modalitats. No podem canviar el curs del món però a partir de la presa de consciència de la situació on som, propòs algunes idees que poden aportar elements positius:

-Al segle XXI i amb les sensibilitats que hi ha pel món, no podem presentar la caça davant la societat com un esport. Podem estar d'acord que hi ha modalitats esportives inspirades en la caça que requereixen unes estructures esportives de suport administratiu específiques com són les diverses modalitats de tir, circuits, entre d'altres. També podem coincidir en considerar que quan parlem de valors, una actitud "esportiva" de superació, d'encaixar la derrota i de joc net, hauria de ser intrínseca a la caça. Però les estructures administratives esportives no són necessàries per a la gestió del 90% de l'activitat cinegètica ni per al foment dels valors i actituds esportives

La caça que practicam normalment no genera competició i gestiona poblacions per garantir-ne la sostenibilitat. No és la caça la pràctica de cap esport i l'evidència d'això, és que en un partit de futbol ningú no es preocupa de la sostenibilitat de la pilota. Però com que aquesta és una qüestió calenta, som del parer que hauríem de poder redefinir les estructures de la caça i el seu marc normatiu preservant la unitat del món de la caça.

-Som un col·lectiu amb una escassa reposició de joves que ens aboca a la desaparició d'aquí vint o trenta anys vista. El més intel·ligent per fer contra la caça seria esperar que s'estingeixi tota sola. No pujàrem al tren de l'educació ambiental impulsant un moviment juvenil com han tengut les associacions ecologistes, ni tampoc hem promogut la col·laboració de les escoles amb xerrades i activitats. Tot i que és un sector amb una sensibilitat mediambiental influïda pel discurs ecologista, quan s'ha afavorit l'acostament de la caça a l'escola (parl d'alguna experiència concreta referida a caça tradicional), algun infant ha captat el missatge i s'hi ha engrescat.

Hem de recuperar espais d'informació, de formació i aprenentatge vinculats a les associacions, a les famílies, al lleure en la natura, a l'activitat d'aventura, al diàleg intergeneracional... perquè aquesta manera de viure la natura arribi i sigui atractiva als més joves. I crear-ne de nous amb el lideratge de l'administració, amb valor social, seriosos, ben adaptats a les diverses modalitats, que prestigiïn l'activitat cinegètica.

-Som un col·lectiu enormement masculinitzat. Quan la caça tradicional servia per sobreviure, les dones caçaven. He conegut moltes dones que caçaren amb filats i algunes eren més enceses que molts de caçadors.

Però quan la caça passà de ser una necessitat familiar (ja fos per a l'autococonsum o la venda) a ser una activitat d'oci, els mecanismes del patriarcat aconseguiren que les dones en quedassin al marge i avui són molt poques les dones caçadores.

No podem prescindir de la complicitat del 50% de la societat i en fer l'anàlisi de la situació per salvar la caça, aquest ha de ser un eix que no podem obviar per aturar aquesta dinàmica d'exclusió. Mentre, hem de donar la màxima visibilitat a les dones que surten al camp a caçar.

Ben segur que una normativa permeable a la necessitat que tenen homes i sobretot les dones per conciliar les seves afeccions amb la vida laboral o familiar, facilitaria el seu retorn.

-Cacem amb el cap, és el millor recurs per a continuar amb la caça. Fins fa pocs anys la caça a Mallorca ha viscut d'esquena a l'I+D+I (investigació, desenvolupament, innovació). L'I+D+I és imprescindible si volem consolidar un concepte social de la caça com a gestors de poblacions i del medi adaptats als nous temps.

El Servei de Caça ha estat pioner en la tasca d'objectivació de poblacions per sustentar entre d'altres l'Ordre de Vedes anual, en les certificacions de qualitat dels vedats, en l'aplicació de tècniques geogràfiques avançades com els visors d'espais cinegètics i en aquesta legislatura s'han ampliat les investigacions en aliança amb els equips de la Universitat de les Illes Balears, UCO, UB, CESIC i d'altres a sectors estratègics com el conill, la guàtlera i altres animals. Les societats de caçadors han de ser elements actius i col·laboradors amb aquest nou plantejament que ha de fer possible que a la fi el saber tradicional i el científic sumin enlloc d'enfrontar-se.

-Si ens reivindicam com a gestors de poblacions i del medi hi ha dues eines que hem de fer servir les entitats de caça: d'una banda, la custòdia del territori i, de l'altra, l'aliança amb els pagesos de l'entorn. La primera suposa un ventall de possibilitats de preservació de l'entorn agroforestal complementàries amb allò que pot fer la propietat, amb possible finançament i amb un missatge positiu de compromís actiu cap a la societat.

La segona és una pràctica col·laborativa que referma la insubstituïble utilitat social de la caça respecte de la producció agrària. Hem de ser receptius a les demandes de col·laboració dels pagesos, actuar d'acord a la normativa i difondre el que es fa avui en dia en aquest món. Recordem que és en aliança amb la pagesia que la caça ha perdurat fins als nostres dies.

Des d'ambdues hem de fer evident als qui no ho ha entès, el lligam umbilical entre la nostra caça i el nostre medi.

-Ens hem de reivindicar com a ús matriu del paisatge que tots volem preservar i ho hem de continuar fent: hem de conèixer les pràctiques ancestrals, hem de recuperar l'ús dels materials tradicionals per a les instal·lacions de caça, no hem de produir cap residu a les nostres eixides de caça, hem de promoure la cuina de caça -la gourmet i la casolana-... I ho hem de combinar amb l'ús de les tecnologies per disposar de la informació necessària, per conèixer com s'adapten les espècies al canvi climàtic,....

I perquè som ús matriu, hem de recuperar les finques públiques com a espais cinegètics, així com també els terrenys lliures de gestió municipal, començant amb la reincorporació de les pràctiques tradicionals, més compatibles amb el seu ús social o amb la sensibilitat actual.

-La caça afegeix valor econòmic a l'entorn rural i alhora ofereix a moltes finques uns ingressos complementaris o sovint superiors als de la producció agrària que tenen. A més és un element que a l'hora que minva l'enorme desequilibri en la balança econòmica entre el medi rural i l'urbà, també diversifica la incidència econòmica entre els serveis de l'àmbit rural (finques, restaurants, allotjaments, botigues,...).

Aquesta contribució equilibradora pot venir potenciada per la vinculació amb l'activitat turística o comercial, aspecte que no hauria de generar una pèrdua d'autenticitat de l'activitat. Per ser comercialment atractiva en l'àmbit cinegètic, la Mallorca rural pot oferir productes exclusius com són la caça del boc, alguns circuits interessants de caça menor amb arma de foc i la resta de modalitats de caça tradicional.

El cas de la reinvençió de la caça tradicional de cabrum salvatge amb cans i llaç en la modalitat pionera de la caça major sense mort és un exemple de com podem repensar en clau moderna la caça més tradicional, la més primitiva, sense prostituir-la. El nou producte de la caça (major o menor) sense mort es pot vincular als circuits comercials per incrementar l'aportació econòmica cap al món rural. Hem d'acceptar que hi ha un nou públic que voldrà compartir l'experiència de la captura que propicien diverses modalitats de caça tradicionals, i no voldria participar de l'experiència de la mort de l'animal.

-Hem de cercar aliances amb els sectors crítics amb la caça: ni la caça, ni l'ecologisme, ni l'animalisme són construccions ideològiques per fer-se guerra. No són monolítiques, uniformes, ni massisses. En el món de la caça hi ha diversitat de parers, hi ha gent raonable i gent que no ho és, hi ha visions amb noves perspectives i altres que no encaixen els canvis. Però aquesta mateixa "biodiversitat" hi és en els altres dos mons. Pensam que cap d'aquests tres plantejaments serà hegemònic, el que ens obliga a la negociació i al pacte durant els propers anys.

No hem de recular pus, però per avançar hem de teixir complicitats, fer pedagogia i col·laborar en aquells projectes que siguin socialment útils, i alhora anar amb l'esment possible amb les demés sensibilitats per no augmentar allò que ens separa. Per salvar la caça no podem ser tots sols.

No ens han de substituir, ni eliminar però haurem de conviure en una societat complexa i diversa i no podem menysprear mai el diàleg. De la nostra experiència a l'Associació de Caçadors de Cabrits amb Cans i Llaç, podem dir que quan hem parlat sobre la necessària gestió de la cabra salvatge, els animalistes són més raonables que el lobby ecologista que imposa, dins i fora de l'administració mediambiental, el seu pensament únic sense consens científic. I d'altra banda, hem col·laborat amb el control del cabrum salvatge de la Trapa, Andratx, durant deu anys amb el GOB sense cap problema ni amb aquesta organització ni amb el públic de la finca. Ens hem entès amb el personal científic de l'IMEDEA o la UCO i amb la UIB i la UAB hem col·laborat en les seves investigacions, hem eliminat les barreres

que ens allunyaven d'altres grups socialment diferents de la caça major, ens hem donat a conèixer a les associacions de protecció animal que no sabien de la nostra caça sense mort, tenim un conveni amb una entitat conservacionista internacional ... Ens hem d'entendre amb tot-hom... amb el dimoni si fa falta.

I si parlem de la voluntat d'entesa hem de fugir de les propostes populistes que construeixen enemics com a estratègia per generar afectes entre els caçadors. És cert que la caça és una peça més d'un món rural en crisi però hem de fugir dels que diuen que salvaran la caça sense treballar de valent al manco en els tres elements que monitoritzaran la seva recuperació en conjunt: això és, la preservació de l'espai rural, de la producció agrària i del coneixement i la cultura tradicional.

No salvaran la caça els que plantegen solucions puntuals perquè el mal és de tot fora vila. Ni els que estan obsessionats en especular amb el sòl rústic, o els que obeeixen les regles del mercat global i enterren als productors illencs o els que ens volen prohibir la cultura pròpia mentre diuen que estan en contra de les prohibicions.

-Hi ha valors que han vingut per quedar-se i que la caça els ha de fer seus, malgrat fa cinquanta anys no se'n parlàs d'ells. Per exemple, aquells referits a minimitzar el sofriment dels animals, a rebutjar l'ús d'animals com a preses indefenses fora del seu medi natural, a conviure amb les modalitats sense mort, a valorar més l'esforç de la captura, a evitar l'exhibició massiva d'animals morts...

La caça ha de ser feta a la natura, i ha de poder guanyar l'animal: ha de ser una confrontació on es garanteixi que la balança pugui caure de cap a qualsevol dels dos costats. Fins i tot pens que és hora de penalitzar determinades tecnologies que fan infalible l'esforç humà en contra de la supervivència de l'animal.

Per acabar, us deman que no ens resignem a fer el que hem fet fins ara, ara que sabem que costarà molt d'esforç posar les coses al seu lloc.

I si els resultats es resisteixen, perseverau, mentre recordau la saviesa pagesa que diu allò de...fins a la darrere mata hi ha conills.